

Almindelige bemærkninger

1. Baggrunden for forordningsforslaget.

Landsstyret formulerede i sin Strukturpolitiske Handlingsplan en langsigtet økonomisk målsætning om en højere grad af økonomisk selvstændighed for Grønland. Til opfyldelse af de opstillede målsætninger har Landsstyret iværksat en række strukturpolitiske tiltag, hvoraf et centralt element er privatisering/liberaliseringer af udvalgte hjemmestyreejede virksomheder.

Dette forordningsforslag skal ses som led i udmøntningen af Landsstyrets Strukturpolitiske handlingsplan. Forordningsforslaget indebærer, at der skabes en særlig bemyndigelse til Landsstyret til at foretage dispositioner herunder salg af aktier i KNI koncernens datterselskaber.

2. De gældende bestemmelser.

Ved Landstingsforordning nr. 4 af 6. juni 1997 om KNI A/S blev KNI A/S oprettet med en aktiekapital ved stiftelsen på 500 mio. kr., som Grønlands Hjemmestyre indskød som apportindskud i form af dets aktier i selskaberne KNI Pilersuisoq A/S og KNI Pisiffik A/S. Udover oprettelsen af KNI A/S som nyt moderselskab i en koncernstruktur blev det ved oprettelsesforordningen bestemt, at udskille Grønlands Postvæsen og rederidivisionen fra KNI Pilersuisoq A/S som led i en tilpasning af aktiviteterne til at være koncentreret om engros- og detailhandel.

KNI Pilersuisoq A/S og KNI Pisiffik driver som to selvstændige datterselskaber hver sin kæde indenfor henholdsvis salg i bygder/yderdistrikter og byer. Da drift af bygdebutikker på de givne betingelser med hensyn til ønsket vareudbud og prisniveau ikke kan drives kommercielt blev det i forordningen fastsat, at serviceaftaler mellem KNI Pilersuisoq A/S og Grønlands Hjemmestyre om offentlig tjeneste i udgangspunktet skal indgås på forretningsmæssige vilkår som gældende for kommercielle virksomheder. Forordningen fastsatte hermed en entydig ansvarsplacering ved løsning af ikke kommercielle samfundsopgaver, hvorved der blev skabt en klar og fuldstændig adskillelse mellem landskassens og selskabernes økonomi i overensstemmende med henholdsvis finanslovens krav om budgetmæssig hjemmel til afholdelse af udgifter og bestemmelserne i aktieselskabs- og årsregnskabslovgivningen.

I de almindelige bemærkninger til forordningen blev hovedmotiverne bag forordningen udtrykt således:

"at lovgrundlaget udover forordningen er de almindelige regler i aktieselskabslovgivningen, at hjemmestyret udøver sin indflydelse som aktionær og gennem Landsstyrets funktion som generalforsamling,

at aktieselskaber grundlæggende har karakter af selvstændige erhvervsdrivende juridiske personer og at selve formålet med at drive en hjemmestyrevirksomhed i

selskabsform bedst opnås ved anvendelse af de grundlæggende kommercielle driftsprincipper,

at sikre selskabernes uafhængige status med hensyn til ledelse, administration og forvaltning for at forebygge direkte og indirekte sammenblanding af selskabsmidler og hjemmestyremidler,

at tydeliggøre hjemmestyrets ansvar og beslutningskompetence med hensyn til serviceniveau og ressourceforbrug i forbindelse med selskabernes løsning af opgaver i offentlig tjeneste."

KNI Pisiffik fremstår i dag som en moderne, veldreven og overskudsgivende virksomhed med en markedsandel i sit markedsområde på ca. 45%. I kraft af blandt andet omstruktureringer, forbedrede indkøbsfunktioner og en styrket koncernledelse er virksomhedens resultat ændret fra et underskud på 37,5 mio. kr. i 1995 til et overskud på 31,1 mio. kr. i 1999. Samtidig har virksomheden investeret betydeligt i butiksfremstillinger og kompetenceudvikling af medarbejdere, hvilket er en udvikling, der forventes at fortsætte i de kommende år.

Da Pisiffik A/S er et 100% datterselskab i KNI koncernen, kan en hel eller delvis privatisering af selskabet gennemføres som salg af aktierne eller en aktiepost til private investorer. Formelt vil et eventuelt salg skulle ske ved, at KNI A/S afhænder dets aktier i datterselskabet Pisiffik A/S efter en forudgående beslutning i Landsstyret, som udøver af generalforsamlingsfunktionen i KNI A/S som moderselskab for Pisiffik A/S.

Nærværende forordningsforslag er derfor udformet som en bemyndigelse til Landsstyret til at gennemføre en privatisering af de dele af KNI koncernen, som det ud fra samfundsmæssige hensyn findes relevante at afhænde. Forordningsforslaget giver Landsstyret frihedsgrader i en forhandlingssituation med en potentiel køber og herunder frihedsgrader til at foretage de organisatoriske tilpasninger i KNI koncernen, der forinden et salg findes hensigtsmæssige.

3. Landsstyrets generelle overvejelser vedrørende mål med privatisering af Pisiffik

Forslaget om privatisering af Pisiffik er et led i Landsstyrets bestræbelser på at forbedre erhvervslivets effektivitet og konkurrencedygtighed. Formålet er dermed at sikre, at selskabet drives på forretningsmæssige vilkår og på samme forretningsmæssige grundlag og betingelser som andre private virksomheder. Gennem styrkelse af det forretningsmæssige islæt og fremme af fair konkurrence over for de øvrige private virksomheder kan selskabets organisation vitaliseres med øget fleksibilitet og dynamik, hvor fokus rettes mod virksomhedens kunders behov. Ved privatisering kan den direkte politiske indflydelse på selskabet reduceres eller helt fjernes og den offentlige sektor tilføres et ikke ubetydeligt provenu fra transaktionen.

Herudover kan privatiseringer principielt være til fordel for de virksomheder, som af politiske årsager skal og bør forblive i offentlig ejerskab, idet der frigives ressourcer

i det offentlige system, som gør myndighederne bedre positioneret og udrustet til at løse de væsentlige samfundsmæssige opgaver i forbindelse med disse virksomheder.

Afgrænsningen af, hvilke områder den offentlige sektor henholdsvis den private sektor skal varetage i et moderne samfund, defineres med udgangspunkt i politiske og samfundsøkonomiske hensyn til at fremme befolkningens velfærd og trivsel, en ambition om at skabe de bedst mulige rammebetingelser for en sund og bæredygtig, langsigtet samfundsøkonomisk udvikling, samt et politisk ønske om at tiltrække aktive investorer og kapital til gunst for den generelle erhvervsudvikling.

I afgrænsningen af den optimale arbejdsdeling mellem den private og den offentlige sektor har det traditionelt været en afgørende faktor, hvorvidt den offentlige virksomhed konkurrerede mod private virksomheder på markedsvilkår. I sådanne tilfælde er det svært at begrunde den offentlige sektors engagement i den givne sektor, med mindre der er afgørende samfundsmæssige opgaver forbundet med selskabets virksomhed.

En situation, hvor en offentlig virksomhed konkurrerer i det private marked, kan foranledige en skævvridning af den økonomiske incitamentsstruktur og den samfundsmæssige ressourceallokering, hvilket blandt andet kan være forårsaget af opretholdelse af unødvendige tabsgivende aktiviteter eller en u hensigtsmæssig virksomhedskultur. Faktorer, der vil virke begrænsende for den samfundsøkonomiske udvikling på længere sigt.

4. Salgsstrategi

Landsstyret agter at følge en salgsstrategi, der bedst understøtter de opstillede målsætninger for en privatisering samt under disse forudsætninger tilvejebringer Grønlands Hjemmestyre det størst mulige provenu. For Landsstyret er det derfor af afgørende betydning, at et salg skal være til fordel for både virksomhedens udvikling og være til gavn for forbrugerne både på kort og langt sigt i form af bedre service, gunstige priser, højere kvalitet og bredere sortiment.

5. Tilpasninger i Pisiffiks forretningsgrundlag

Landsstyret er meget opmærksom på den fremtidige konkurrencesituation i Grønland. Landsstyret vil derfor inden et salg beslutte om der skal ske en tilpasning af Pisiffiks forretningsgrundlag med henblik på at begrænse et privat Pisiffiks dominans på markedet af hensyn til at kunne opretholde en konkurrencesituation, der fortsat vil være til gavn for forbrugerne og samfundet som helhed.

Hovedelementerne i den påtænkte tilpasning er, at butikkerne i op til 4 byer med et indbyggertal under 2.000 udskilles fra Pisiffik inden virksomheden privatiseres. Det drejer sig om følgende byer: Qasigiannuguit, Paamiut, Narsaq og Nanortalik. Endvidere søges den nuværende eksklusivaf tale på tobaksområdet ophævet, således at Pisiffiks fortrinnsstilling på dette område fjernes. Endelig forudsættes Pisiffik at opgive sin deltagelse i den offentlige pulje af personaleboliger.

En udvidelse af Pilersuisoqs forretningsgrundlag øger betydningen af, at der skabes fuld gennemsigtighed i selskabets forskellige aktiviteter, og at dette kontrolleres af Konkurrencenævnet og/eller selskabets revision.

6. Økonomiske, administrative og lovgivningsmæssige konsekvenser for det offentlige.

Provenuet fra det foreslåede salg af aktier i Pisiffik kan ikke opgøres endeligt på nuværende tidspunkt. Dette forudsætter blandt andet et nøjere kendskab til, hvilke aspekter af selskabet som potentielle købere lægger vægt på. Endvidere vil provenuet ved salg af Pisiffik A/S være afhængig af hvor mange og hvilke aktiviteter man vælger at overføre til KNI Pilersuisoq A/S. Derudover vil valg af salgsstrategi få væsentlig indflydelse på selskabets forretningsmæssige og strategiske muligheder og dermed værdien af selskabet.

Der forventes et forøget behov for at tilføre konkurrencenævnet ressourcer med henblik på, at der kan føres et effektivt tilsyn med, at de fastlagte rammer for Pisiffik's og dets konkurrenters virksomhed overholdes og tilpasses i den udstrækning udviklingen måtte kræve dette. Et velfungerende og effektivt Konkurrencenævn vil have en stor betydning for at sikre opretholdelsen af en reel konkurrencesituation og modvirke karteldannelse på dagligvaremarkedet, uanset hvilken struktur og privatiseringsmodel man vælger.

Som ovenfor anført er det forudsat i Strukturpolitisk Handlingsplan, at der generelt skal arbejdes for en liberalisering af erhvervslivets rammebetingelser. Landsstyret har i den forbindelse iværksat et udredningsarbejde vedrørende ny erhvervslovgivning på næringsområdet og lovgivningen om salg og udskænkning af alkoholholdige drikke. Samtidig med fremsættelse af nærværende forslag vil Landsstyret i første omgang alene fremsætte forslag til begrænsede ændringer af loven om næringsvirksomhed og lov om salg og udskænkning af alkoholholdige drikke på de områder, hvor de gældende bestemmelser kan være en barriere for en privatisering af KNI Pisiffik A/S. Det er således hensigten at åbne op for, at nye direktører og bestyrelsesmedlemmer kan indtræde i ledelsen for grønlandske selskaber, uden at dette får konsekvenser for retten til at drive næring.

Der kan eventuelt i en overgangsperiode på nogle år være behov for fælles drift og anvendelse af datatransmissionsnet mellem et privatiseret Pisiffik og Pilersuisoq. På grund af Tele Greenland A/S' eneret på teleområdet, vil Tele Greenland A/S i givet fald skulle give tilladelse hertil. En sådan tilladelse skal godkendes af Landsstyret.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

Forordningsforslaget medfører ikke administrative konsekvenser for erhvervslivet. Forordningsforslaget må imidlertid antages, at normalisere konkurrencevilkårene i detail- og engrossektoren, idet blandt andet vilkårene for Pisiffik's tilvejebringelse af personaleboliger og kapitalfremskaffelse vil svare til vilkårene gældende for øvrige private virksomheder. Overførslen af butikkerne i op til 4 byer fra fra Pisiffik til

Pilersuisoq samt den påtænkte ændring af engroshandelen med tobaksvarer vil alt andet lige styrke driftsøkonomien i Pilersuisoq.

8. Administrative konsekvenser for borgerne.

Forslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

9. Det lovforberedende arbejde.

Berørte organisationer har været inddraget blandt andet ved deltagelse i Landsstyrets seminar om privatisering afholdt i Nuuk. Derudover har der i berørte byer været afholdt informations- og debatmøder. Forordningsforslaget er derudover blevet fremsendt til berørte organisationer.

Forordningsforslaget har været til høring i Landsstyrets Sekretariat og alle øvrige direktorater.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr.1.

Som det fremgår af de almindelige bemærkninger til forordningsforslaget er det i første omgang Landsstyrets hensigt efter en tilpasning af Pisiffik A/S' forretningsgrundlag, at søge aktier i Pisiffik A/S afhændet. KNI A/S blev oprettet ved den gældende Landstingsforordning nr. 4 af 6. juni 1997. I henhold til forordningen gælder denne for den koncern, som er beskrevet i forordningens bestemmelse i § 1 *stk. 4*, hvor KNI Pisiffik A/S er et af de datterselskaber, som efter forordningen udgør KNI koncernen tilsammen med moderselskabet KNI A/S. Udover oprettelse af KNI A/S behandler forordningen de særlige spørgsmål, som gør sig gældende for et hjemmestyre aktieselskab. Forordningen indeholder de rammebestemmelser som på den ene side sikrer selskabets ledelses uafhængighed indenfor for det selskabsretlige system og på den anden side den offentlige retlige regulering. Som hjemmestyre aktieselskab skal den offentlige retlige kontrol sikre, at de hensyn der førte til koncernens oprettelse også efterleves gennem selskabernes virke. Det er således Landsstyrets kompetence at fastsætte de mere langsigtede mål for selskaberne, hvorefter det tilkommer bestyrelsen under anvendelse af forretningsmæssige principper at disponere indenfor for de politisk fastsatte rammer.

Med den foreslåede bestemmelse i forordningsforslagets § 1 nr. 1 anvendes moderselskabsbegrebet, således som dette er formuleret i § 2 i lov om aktieselskaber til at fastlægge, hvornår der er tale om et hjemmestyre aktieselskab og dermed omfattet af forordningen. Det vil sige, at det afgørende moment for at forordningen finder anvendelse er, at hjemmestyret udøver samme indflydelse, som et

moderselskab udøver i forhold til et datterselskab, hvilket i aktieselskabslovens forstand er defineret som udøvelse af en bestemmende indflydelse.

Bestemmelsen i aktieselskabsloven § 2 stk. 1 og 2, som denne er bekendtgjort ved lovbekendtgørelse nr. 545 af 20. juli 1996, har følgende formulering:

"§ 2. Et moderselskab udgør sammen med datterselskaberne en koncern.

Stk. 2. Et aktieselskab er et moderselskab, hvis det:

- besidder flertallet af stemmerettighederne i et aktie- eller anpartsselskab,*
- er aktionær eller anpartshaver i et selskab og har ret til at udnævne eller afsætte et flertal af medlemmerne i selskabets bestyrelse eller, hvor et anpartsselskab ikke har nogen bestyrelse, direktion,*
- er aktionær eller anpartshaver og har ret til at udøve en bestemmende indflydelse over selskabet på grundlag af vedtægterne eller aftale med dette i øvrigt,*
- er aktionær eller anpartshaver og på grundlag af aftale med andre aktionærer eller anpartshavere råder over flertallet af stemmerettighederne i selskabet eller*
- besidder aktier eller anparter i et selskab og udøver en bestemmende indflydelse over dette."*

Afgiver hjemmestyret den bestemmende indflydelse eksempelvis gennem et salg af en majoritetspost i et af KNI datterselskaberne vil forordningen med den foreslåede bestemmelse ikke længere være gældende for dette selskab. Det er således hensigten med den foreslåede bestemmelse i § 1 nr. 1, at forordningens anvendelsesområde tilpasses sammenfaldende med udskillelse af aktiviteter fra hjemmestyrevirksomheden uden at yderligere lovgivning er påkrævet. Denne adgang til at undtage KNI selskaberne fra forordningens anvendelsesområde gælder dog alene datterselskaberne. Et salg eller opløsning af moderselskabet KNI A/S vil fortsat forudsætte en særlig bemyndigelse ved forordning og dermed Landstingets fornyede stillingtagen. Det betyder, at forordningens bestemmelser fortsat vil være gældende for den resterende del af KNI koncernen, som i udgangspunktet omfatter datterselskabet Pilersuisoq A/S.

Til nr. 2.

Som det fremgår af de almindelige bemærkninger til forordningsforslaget er det Landsstyrets hensigt, at der skal ske en udskillelse af udvalgte aktiviteter i Pisiffik A/S forinden et udbud af aktierne i Pisiffik A/S. I henhold til forordningen § 1 stk. 5 har Landsstyret den kompetence, som er givet en generalforsamling i medfør af aktieselskabslovgivningen til at vedtage vedtægtsændringer, som indebærer aktiekapitalforhøjelser eller aktiekapitalnedsættelser i selskaberne i KNI koncernen. Den gældende bestemmelse i § 1 stk. 5 giver således adgang til at der kan ske en tilpasning af selskabernes kapitalforhold i form af en aktiekapitalnedsættelse som led i den forudsatte udskillelse af aktiviteter fra Pisiffik A/S.

Bestyrelsen i KNI A/S har i medfør af § 2 i forordningen den almindelige kompetence, der følger af aktieselskabslovgivningen til at tilpasse koncernens aktiviteter efter markedsmæssige og forretningsmæssige forhold. Bestyrelsen har således kompetence til at overdrage aktiviteter mellem selskaberne eller til nye datterselskaber i det omfang, at dispositionerne ikke indebærer, hverken navne eller formålsændringer i moderselskabet. Tilpasninger vil kunne ske ved salg, fusion, spaltning, tilførsel af aktiver, kapitalnedsættelser m.m.

Den praktiske fremgangsmåde ved udskillelsen vil være, at de udvalgte aktiviteter overtages af KNI Pilersuisoq A/S, således at varebeholdningerne og anlægsaktiverne regnskabsmæssigt udgår af balancen i KNI Pisiffik A/S. Efter afslutning af de ovennævnte transaktioner og inden et salg af aktier i Pisiffik A/S vil der ved generalforsamlingsbeslutning i KNI A/S skulle tages stilling til og efterfølgende gennemføres en tilpasning af kapitalforholdene i de 2 datterselskaber.

Med bestemmelsen i nr. 1 gives Landsstyret en bemyndigelse til at gennemføre en organisatorisk videreudvikling af den resterende del af KNI koncernen og herunder foretage overdragelse af virksomhedsaktiviteter helt eller delvist til private fra de underliggende datter- og associerede selskaber til KNI A/S.

Med vedtagelsen af denne forordning foreligger det formelle grundlag for en tilpasning af KNI koncernen med udskillelse af aktiviteter fra Pisiffik A/S som første skridt før en privatisering gennem udbud af aktierne i Pisiffik A/S. Overvejelser og forberedelser til gennemførelse af de nødvendige organisatoriske og strukturelle ændringer er allerede iværksat indenfor rammerne af den gældende KNI forordning.

Da det er hensigten med privatiseringen at sælge aktier/aktiviteter i KNI datterselskaberne er der ved den nye bestemmelse i § 3 a givet Landsstyret en udtrykkelig bemyndigelse hertil. Det følger af § 3 a stk. 2, at bemyndigelsen omfatter et helt eller delvist salg af aktierne i de nævnte datterselskaber, således at der lovgivningsmæssigt er taget højde for udfaldet af forhandlinger med eventuelle købere.

Til § 2

Forordningen træder i kraft den 1. Juni 2001.